

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

ISBN 978-617-8430-05-4

© НУ «Одеська юридична академія, 2024
© Автори статей, 2024

СЕКЦІЯ 17. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗЕМЕЛЬНОГО, АГРАРНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА

<i>Харитонова Тетяна Євгенівна</i> РОЗВИТОК ДИСЦИПЛІН КАФЕДРИ АГРАРНОГО, ЗЕМЕЛЬНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА В ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	716
<i>Гавриш Наталя Степанівна</i> ДОСВІД ВЕЛИКОБРИТАНІЇ У ПРАВОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ВЕДЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ В УКРАЇНІ	718
<i>Григор'єва Христина Антонівна</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ АГРОПРОТЕКЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	720
<i>Годованюк Андрій Йосипович</i> КРИТЕРІЇ РОЗМЕЖУВАННЯ СУДОВОЇ ЮРИСДИКЦІЇ У ЗЕМЕЛЬНИХ СПОРАХ	722
<i>Заверюха Марина Михайлівна</i> ЩОДО ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ІНВАЗІЙНИХ ВИДІВ ДЕРЕВ В УКРАЇНІ	724
<i>Канівець Людмила Анатоліївна</i> ЩОДО ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПРАВА НА ЕКОЛОГІЧНУ ІНФОРМАЦІЮ	726
<i>Karakhanian Karuna</i> ELECTRONIC SALE OF LANDS AND RIGHTS TO THEM AS A MANIFESTATION OF DIGITALIZATION OF LAND LEGAL RELATIONS	728
<i>Платонова Євгенія Олегівна</i> ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	730
<i>Валянська Тетяна Петрівна</i> СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ПОЗАСУДОВЕ», «ДОСУДОВЕ» ТА «АЛЬТЕРНАТИВНЕ» ВИРІШЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ СПОРІВ	732
<i>Слепньова Катерина Вадимівна</i> ПРИНЦИПИ ВЕДЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ В УКРАЇНІ	735

СЕКЦІЯ 18. ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

<i>Шамша Ігор Володимирович</i> ФІЛОСОФІЯ МЕДІЙНИХ ПРАКТИК: КОНЦЕПТУАЛЬНІ КОНТУРИ	738
<i>Аксьонова Віра Ігорівна, Алексєєнко Анастасія Андріївна</i> ВПЛИВ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ НА АНТРОПОЛОГІЗАЦІЮ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ СУПЕРЕЧЛИВИХ АСПЕКТІВ ТЕХНОГЕННОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ	740
<i>Єременко Олександр Михайлович</i> ПРИНЦИПИ СПОЛУЧУВАНOSTІ ПОЗИЦІЙ В ЦІЛІСНОМУ ФІЛОСОФСЬКОМУ СВІТОГЛЯДІ	742
<i>Smaznova Iryna</i> LAW & FORGIVENESS	744
<i>Капустіна Надія Борисівна</i> ЦИФРОВИЙ ПРОСТІР: КОНФЛІКТОГЕННИЙ АСПЕКТ	746
<i>Крижановська Тетяна Олександрівна</i> ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ ДЖ. РОУЛЗА	749
<i>Токар Людмила Вікторівна</i> КІЛЬКІСНИЙ ВИРАЗ КВАНТОРІВ ІСНУВАННЯ. АНАЛІЗ АСПЕКТІВ ЗАВДАНЬ ТЗНК	751
<i>Котовська Анастасія Вікторівна</i> ВПЛИВ АГНОТОЛОГІЇ НА РОЗВИТОК ПРАВОВИХ СИСТЕМ	753

СЕКЦІЯ 19. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СВІТОВИХ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ

<i>Кормич Людмила Іванівна, Краснопольська Тетяна Миколаївна</i> БРЕНДИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОЗИЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ	756
<i>Вітман Костянтин Миколайович</i> ВПЛИВ ПОЛІТИЧНИХ РЕЖИМІВ ГЕОПОЛІТИЧНИХ АВТОКРАТИЧНИХ ЦЕНТРІВ НА ЕТНОПОЛІТИЧНУ СФЕРУ КАЗАХСТАНУ	758
<i>Мамонтова Елла Вікторівна</i> ЕТАПИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО КУРСУ УКРАЇНИ	760
<i>Завгородня Юлія Володимирівна</i> СУЧАСНА АДАПТАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ У КІБЕРПРОСТІР	763

Григор'єва Христина Антонівна
Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри аграрного, земельного та екологічного права,
доктор юридичних наук, професор

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ АГРОПРОТЕКЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Виклики, які приносить із собою війна на території України, безпосередньо впливають на сільське господарство та умови його функціонування. Оскільки значення аграрного сектору для сучасної України важко перебільшити, одним із найгостріших питань сьогодення є надання адекватної державної підтримки сільському господарству.

Аналіз державної підтримки сільського господарства в період з лютого 2022 по лютий 2024 року дозволяє виділити деякі її правові особливості, а саме:

1) *статичність спеціального Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України»*. Внесені за аналізований період зміни до Закону були здебільшого технічними. Єдина внесена до Закону норма, що є агропротекційною по суті, – це додатковий правовий механізм підтримки тваринництва. Однак поява цієї норми жодним чином не відобразилася на реальній підтримці суб'єктів вітчизняного тваринництва, оскільки цей механізм, як і багато інших, не підкріплений реальним фінансуванням;

2) *поява агропротекційних механізмів у загальному законодавстві про розвиток підприємництва*. Зокрема, це простежується по грантовій програмі, що регулюється постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання грантів бізнесу», яка прийнята на виконання Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні». Прийняття цієї постанови та передбачення в ній окремо агропротекційних механізмів поряд із загальними продовжує тенденцію останніх років. Важливою особливістю є той факт, що специфіка сільського господарства не лише усвідомлюється на етапі виділення окремих складових грантового механізму, але й підкріплюється інституційно (зокрема, до процедури залучене Мінагрополітики як спеціалізований орган);

3) *обмежений характер державної підтримки*, зумовлений самою конструкцією аналізованих заходів. По-перше, фокус зроблено на малому агробізнесі. По-друге, субсидійна, дотаційна та грантова програми реалізуються шляхом прямого безповоротного фінансування. У своїй сукупності ці характеристики зумовлюють той факт, що аналізовані агропротекційні заходи здійснюють обмежений вплив на аграрні відносини: з одного боку, вони від початку розраховані лише на обмежене коло адресатів, а з іншого – їх можливості об'єктивно обмежені бюджетними можливостями. Виявлені характеристики можуть підтвердити цифри: за перший рік дії грантової програми було профінансовано лише 88 сільськогосподарських проєктів (нагадаємо, що в Україні функціонують 50 тисяч фермерських господарств та більше 3 млн особистих селянських господарств);

4) *поглиблення діджиталізації в агропротекційних відносинах*. Яскравими прикладами можуть послужити, по-перше, розвиток і стрімке наповнення Державного аграрного реєстру (ДАР); по-друге, спрощена подача грантових заявок через інформаційний функціонал порталу «Дія».

Справді, ДАР стає все більш вагомим інструментом в упорядкуванні відносин державної підтримки сільського господарства. Цей портал вирішує багато важливих завдань: централізоване подання заявок; уникнення бюрократичної тяганини; мінімізація корупційних можливостей; акумуляція значних даних про суб'єктів сільськогосподарського виробництва. Надання державної підтримки було досить швидко переведене на платформу ДАР та автоматизовано, що є значним здобутком в удосконаленні агропротекційної системи в Україні. Нині участь сільськогосподарських виробників в усіх спеціалізованих програмах підтримки можлива лише за допомогою функціоналу ДАР.

Однак, оскільки грантова програма формально ідентифікується як загальна підтримка бізнесу, для подачі заявки на грант по теплиці чи саду використовувалася загальна платформа «Дія». Незважаючи на безумовні позитивні характеристики такого оперативного і спрощеного подання заявок, особливо в складних умовах воєнного стану, процедура іноді давала збій. Таким чином, діджиталізація приносить значні та безспірні покращення в агропротекційні відносини. Звичайно, як будь-яке суспільне явище, вона має й слабкі сторони. Зокрема, до таких можна віднести формалізм та неможливість застосування індивідуального підходу;

5) *трансформація інституційної системи*, яка може бути зображена у вигляді трьох взаємопов'язаних складових:

а) *зміна інституційно-функціональної моделі надання державної підтримки сільському господарству*. Якщо раніше утворювалися численні конкурсні комісії на різних рівнях, то нині функціонування ДАР докорінно змінює цю систему. Автоматизація, оперативність, усунення суб'єктивних факторів – ключові аспекти такої трансформації;

б) *залучення недержавних суб'єктів до агропротекційної процедури*. Передусім, слід відмітити значну роль банків – їх залучення було апробовано ще до війни, а в грантовій програмі знайшло свій подальший розвиток. Саме на АТ «Ощадбанк» покладаються функції прийняття заявок, їх первинної перевірки, зведення інформації про заявки та передача списків до Мінагрополітики. Цікаво, що правомірність такої практики була поставлена під сумнів: зокрема, громадянин України вимагав визнати неправомірною та скасувати урядову постанову на підставі того, що, на його думку, «АТ «Ощадбанк» не уповноважений приймати рішення від імені держави, в тому числі про негативну репутацію». Проаналізувавши Закон України «Про банки і банківську діяльність», а також положення Статуту АТ «Ощадбанк», суди дійшли висновку про те, що банк, крім надання фінансових послуг, має право провадити також діяльність щодо надання консультаційних та інформаційних послуг, і тому немає підстав для визнання неправомірним залучення його до агропротекційної процедури;

в) *розширення джерельної бази агропротекційних відносин*. Так, для налагодження нової процедурної взаємодії між усіма інституціями, які задіяні в наданні грантової підтримки, було використано не лише нормативно-правові акти, але й договори, що мають ознаки адміністративних. Так, взаємовідносини між АТ «Ощадбанк» та Мінагрополітики щодо реалізації державної програми підтримки з надання грантів регулюються Договором про співробітництво та Договором про інформаційну взаємодію від 01.07.2022 року.

Отже, проведений аналіз реальної державної підтримки сільського господарства вказує на дві основні особливості розвитку агропротекційного законодавства в окреслений період: а) позитивний розвиток організаційної та інституційно-функціональної складових агропротекційних відносин; б) стриманий розвиток системи правових механізмів державної підтримки аграріїв [1].

Список використаних джерел

1. Григор'єва Х. А. Аналіз розвитку агропротекційного законодавства України в умовах воєнного стану. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2024. Т. 34. С. 54–66.

Ключові слова: державна підтримка сільського господарства, агропротекційне законодавство, аграрний протекціонізм, аграрне право, сільськогосподарські товаровиробники, діджиталізація.

Keywords: state support for agriculture, agricultural protection legislation, agrarian protectionism, agrarian law, agricultural producers, digitalization.